COĞRAFYA Sınıf-10

KONU BİTKİ ÖRTÜSÜ

DÜNYADA BİTKİLER

Bir bölgede doğal koşullara bağlı olarak yetişen çeşitli bitki topluluklarının oluşturduğu örtüye **doğal bitki örtüsü** veya **vejetasyon** denir. Bitki örtüsü; yayılış gösterdiği çevrenin doğal manzarasını oluşturması, orada oluşan toprağın özelliğini etkilemesi, toprak erozyonunu engellemesi ve yaban hayatına uygun ortam hazırlaması açısından son derece önemlidir. Yeryüzünde farklı özelliklere sahip birçok türden oluşan bitki toplulukları; ağaç, çalı, ot ve çöl formasyonu olmak üzere dörde ayrılır.

AĞAÇ FORMASYONU

Yağış, sıcaklık ve toprak koşullarının uygun olduğu yerlerde yetişen odunsu ve uzun ömürlü bitki topluluğudur. Ağaçların bir araya gelmesiyle oluşan ormanlar, tek bir ağaç türünden oluşabileceği gibi farklı türdeki ağaçların bir araya gelmesiyle de oluşabilir.

Bir bölgedeki iklim ve toprak şartlarına bağlı olarak gelişmiş başlıca ağaç toplulukları şunlardır:

Ekvatoral yağmur ormanları, sıcaklık ve nemin yıl boyunca yüksek olduğu ekvatoral iklim bölgesinde yeşilliğini dört mevsim koruyan, uzun boylu ve geniş yapraklı ağaçlardan oluşan bitki örtüsüdür. Orman altı florası bakımından oldukça zengin olan bu ormanlar, Ekvator çevresinde yaklaşık 10° kuzey ve güney enlemleri arasında yer almaktadır.

Muson ormanları, muson iklim bölgesinde görülen ve kışın yaprak döken geniş yapraklı ağaç türlerinden oluşan bitki örtüsüdür. Yıllık yağış miktarının 1500-2000 mm arasında olduğu bu iklimde yazları yağışlı, kışları ise kurak geçmektedir.

Orta kuşağın karışık ormanları, orta kuşakta ılıman okyanusal iklim bölgesinin doğal bitki örtüsüdür. Yıllık yağış miktarının 1000 mm'nin üzerinde ve her mevsimin yağışlı olduğu yerlerde görülen bu ormanlar, kışın yaprağını döken geniş yapraklı ağaçlarla yükselti ve karasallığa bağlı olarak ortaya çıkan iğne yapraklı ağaçlardan oluşur.

İğne yapraklı ormanlar, sert-karasal iklim bölgesinin yapraklarını dökmeyen ve soğuğa dayanıklı ağaçlarından oluşur. 50°-60° enlemleri çevresinde görülen bu ormanlara **tayga ormanları** da denir.

ÇALI FORMASYONU

İklim, toprak ve yeryüzü şekilleri gibi koşulların ağaç yetişmesine uygun olmadığı yerlerde veya ormanların tahrip edildiği alanlarda ortaya çıkan kısa boylu ağaççıklardan oluşan bitki topluluğudur. Yazların sıcak ve kurak, kışların ılık ve yağışlı geçtiği Akdeniz iklimine ait bitki örtüsü olan **maki**, bodur ağaç ve çalılardan oluşur. **Garig,** makilerin tahrip edilmesi ile ortaya çıkan, kısa boylu ve seyrek çalı topluluğudur. **Psödomaki,** orta kuşağın nemli iklim bölgelerinde yaprak döken ormanların tahrip edilmesi sonucu ortaya çıkan ve genellikle kışın yapraklarını döken çalılara denir.

OT FORMASYONU

Sıcaklık, yağış koşullarının ağaç ve çalı yetişmesini engellediği alanlarda veya ormanların tahrip edilmesi sonucu oluşup belli dönemlerde görülen yağışlara bağlı olarak yetişen bitkilerdir. Başlıca ot toplulukları şunlardır:

Savanlar, tropikal iklim bölgesinin bitki örtüsü olup her iki yarım kürede yaklaşık 10°-20° enlemleri arasında özellikle Güney Amerika (Brezilya, Venezuela, Peru, Kolombiya, Bolivya) ve Afrika'nın orta kesimleri (Kenya, Sudan, Çad, Nijerya, Mali, Moritanya, Etiyopya) ile

SORULAR

SORU 1:

Aynı ülkenin sınırları içinde bulunan A bölgesinin doğal bitki örtüsü iğne yapraklı ormanlar, B bölgesinin doğal bitki örtüsü ise tundralardır.

Buna göre aşağıdaki özelliklerden hangisinin A ve B bölgelerindeki farklılığı diğerlerine göre daha belirgindir?

A) Yeryüzü şekilleri B) Toprak türleri
C) Su kaynakları D) İklim tipleri
E) Yüzölçümleri

Cevap: D

SORU 2:

Kış mevsiminin soğuk ve kar yağışlı, yaz mevsiminin sıcak ve kurak, yıllık yağış miktarının 300-500 mm civarında olduğu ve en fazla yağışın ilkbahar mevsiminde düştüğü bir bölgenin bitki örtüsü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Savan B) Çayır
C) Maki D) Bozkır
E) Tundra

Cevap: D

Hindistan'ın iç kesimlerinde görülür.

Bozkır (step), orta kuşakta yağış miktarının ağaç yetişmesine imkân vermeyecek kadar az olduğu yarı kurak iklim bölgelerinde görülen seyrek ve cılız ot topluluğudur. Step bölgesinin bitkileri, kökleri derine inmiş kurakçıl otlardır. **Çayır,** orta kuşak karasal ikliminin yarı nemli sahalarında veya yüksek dağlarda orman üst sınırından sonra yaygın olarak görülür. Çayırlar, yazların serin ve yağışlı geçtiği alanlarda mevsim boyunca yeşil kalan ve bozkırlardan daha gür olan ot topluluğudur.

Tundra, kışların çok soğuk ve toprağın donmuş hâlde olduğu tundra iklim bölgesinde görülen soğuğa dayanıklı otsu bitki topluluğudur.

ÇÖL FORMASYONU

Geniş kum örtüleri veya kayalıklarla kaplı olan çöllerde yıllık yağış miktarı 200 mm'nin altındadır. Bu formasyon; çalılar, kaktüsler ve çok seyrek olarak da kurakçıl otlardan oluşur.

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ